

تدارک مالی صنایع کوچک روستایی

گردآوری توسط «آلستر هیکز»: مقصدی ارشد مهندسی کشاورزی منطقه‌ای و صنایع زراعی

برای سمینار سازمان بهره‌وری آسیایی در خصوص ترویج صنایع کوچک روستایی

(۲۶ ژوئن تا ۲ جولای؛ تهران - ایران)

(قسمت دوم)

مترجم: غلامحسین صالح‌نسب

توسط منابع تأمین کننده از جمله مشکلاتی است که این واحدها غالباً با آنها روبه‌رو هستند. اگرچه تأمین‌کنندگان مواد اولیه، عموماً تشکیلاتی دولتی هستند، ولی موادی که عرضه می‌کنند، قابل اطمینان نیستند.

۳-۴. شرایط کار: بیشتر واحدهای اقتصادی کوچک در روستاها توسط اعضای خانواده اداره می‌شوند و فقط تعداد بسیار اندکی، از نیروی کار غیرخانوادگی استفاده می‌کنند. بیشتر واحدهای کوچک در بخشهای تولید و خدمات، دستمزد کارگران را بر اساس ساعت کار محاسبه می‌کنند.

میزان دستمزد کارگران بر پایه روابط اجتماعی تعیین می‌شوند و قوانین و مقررات در این مورد دخالتی ندارد. هیچ قانونی در زمینه مرخصی گرفتن و برخورداری از حق بیمه اشتغال وجود ندارد. کمبود نیروی ماهر و باتجربه، بحران جدی به شمار می‌آید و اغلب کارفرمایان به مهارت شخصی خودشان اتکا دارند؛ هر چند که برخی از آنان برای رفع نیازهای خود به پاره‌ای مهارت‌های خاص، از وجود کارگران

تجار عرضه می‌کنند، باید مدت طولانی منتظر دریافت پول خود بمانند. از این رو، بسیاری از واحدهای اقتصادی کوچک، به دلیل کمبود سرمایه در گردش، تعطیل می‌شوند. سلطه فروشندگان نهایی بر بازار و عدم قدرت تبلیغ کالا به دلیل بالا بودن هزینه‌ها و غیررسمی بودن این عمل، عوامل اصلی این مشکل به شمار می‌آیند. واحدهایی که اقدام به تولید کالاهای وارداتی مشابه می‌کنند، چه از لحاظ قیمت و چه از نظر کیفیت و مرغوبیت، با رقابت شدید کالاهای ساخت هند در بازار روبه‌رو می‌شوند. صنایع فرش، منسوجات، البسه و هنرهای دستی برای بازاریابی محصولات خود ناچارند به بخشهای رسمی متوسل شوند. خریداران این کالاها را بیشتر تجارتخانه‌های بزرگ، سازمانهای غیردولتی و یک اداره دولتی تشکیل می‌دهند.

۳-۳. کمک به تأمین مواد خام: تقریباً تمام مواد اولیه مورد نیاز واحدهای اقتصادی کوچک توسط بخشهای رسمی تأمین می‌شود. بازار انحصاری کمبود مواد، افزایش قیمت و نامرغوب بودن مواد عرضه شده

۳- ویژگیهای صنایع کوچک روستایی در نیال

همان‌طور که از موارد مذکور برمی‌آید، صنایع کوچک روستایی نقش عمده‌ای در اقتصاد نیال دارند. ویژگیها و خصوصیات این صنایع به شرح زیر است:

۱-۳. سطح تحصيلات کارفرمایان: کارفرمایان در این بخش از صنایع، دارای درجه‌ای از سواد و تحصيل هستند، لیکن بسیاری از آنها کم‌سوادند. اکثر این افراد، مهارت و قابلیت حرفه‌ای خود را در خانواده و تعدادی این قابلیت را از طریق تجربه‌اندوزی حاصل از فعالیت در سایر مشاغل، به دست می‌آورند. این کارفرمایان از آموزش مدیریتی بسیار پایینی برخوردارند. این امر مانع افزایش کارایی فنی و مدیریتی آنان و در نتیجه موجب کاهش درجه رشد و خلاقیت در واحدهای اقتصادی می‌گردد.

۲-۳. بازاریابی: بخش اعظم صنایع کوچک روستایی در خدمت بازار قرار دارند. رقابت این صنایع در قیمت‌گذاری، کاهش کیفیت تولیدات و خدمات را به دنبال داشته است. واحدهایی که تولیدات خود را به

هندی استفاده می‌کنند.

۳-۵- سطح فن‌آوری: اکثر فن‌آرهای مورد استفاده در این صنایع، بسیار ساده و سنتی است؛ به طوری که تجهیزات آنها عمدتاً با دست کار می‌کنند. واحدهای کوچک، این تجهیزات را از بازارهای محلی تهیه می‌کنند. هندوستان، اصلی‌ترین منبع عرضه‌کننده ابزارهای جدید به شمار می‌آید. هیچ نهاد موفق و معتبری وجود ندارد که اطلاعاتی در خصوص فن‌آوری جدید و یا خدمات مربوط به فن‌آوری در اختیار بهره‌برداران قرار دهد. واحدهای اقتصادی هم برای واردکردن تجهیزات جدید از خارج، با موانع قانونی عذبه‌های روبه‌رو هستند.

۳-۶- سرمایه‌گذاری ثابت: بیشتر واحدهای اقتصادی کوچک روستایی، کار خود را با سرمایه شخصی شروع می‌کنند. برخی نیز از بانکها و کانالهای رسمی، وام می‌گیرند. وام‌های اعطایی توسط بانکها با نرخ‌های یارانه‌ای عرضه می‌شود؛ ولی بسیاری از واحدهای اقتصادی، ترجیح می‌دهند از وام‌های غیررسمی - به دلیل پایین بودن نرخ کارمزد و امکان دسترسی سریعتر به پول - استفاده کنند. گروه‌های خودیاری رسمی و غیررسمی نیز به اعضای خود وام اعطا می‌کنند.

۳-۷- علل تشکیل: بسیاری از واحدهای اقتصادی کوچک صرفاً برای مقاصد معیشتی تشکیل می‌شوند. بیشتر صاحبان این واحدها، کسب و کار را تنها راه دسترسی به شغل می‌دانند؛ چون با توجه به سطح تحصیلات، فرصت‌های شغلی مناسبی برای آنان در بازار وجود ندارد و اکثر آنان به تاسی از اعضای خانواده خود، به این کار روی می‌آورند. به همین دلیل، فرهنگ کاری خانواده، نقش بسیار مهمی در روی آوردن افراد به تشکیل واحدهای اقتصادی ایفا می‌کند.

۳-۸- طول عمر واحدهای اقتصادی: بسیاری از واحدهای اقتصادی کوچک، عمر کوتاهی دارند، ولی پایان یافتن عمر بعضی از آنها صرفاً جنبه ظاهری و سطحی دارد، زیرا بسیاری از واحدهای اقتصادی قدیمی، برای رهایی از دست مالیات و حق ثبت، عنوان شغل و نام صاحبان خود را عوض می‌کنند. کارفرمایان موفق ترجیح می‌دهند همچنان به عنوان صاحبان صنایع کوچک باقی بمانند؛

چون بدین ترتیب می‌توانند کسب و کار خود را با تشکیل شعبه‌های اقتصادی جدید در مناطق دیگر، گسترش دهند. صاحبان برخی از واحدهای پروتق، اقدام به تشکیل واحدهای موازی می‌کنند، لذا هرگز به سطحی نمی‌رسند که نیاز به تخصص و یا صرفه‌جوییها مقیاس^(۹) داشته باشند.

۴- برنامه ترویج صنایع روستایی کوچک در نپال

وزارت صنایع نپال، برنامه ترویج صنایع روستایی کوچک را از طریق پروژه‌ها و سازمانهای وابسته، در سراسر کشور به اجرا درمی‌آورد. افزون بر این، وزارت کار و وزارت توسعه محلی نیز در امر توسعه فعالیتهای اقتصادی کوچک، مشارکت دارند. این کار در قالب ترویج و گسترش فعالیتهای درآمدزا^(۱۰) از طریق اجرای برنامه‌های مهارت آموزی و اعتباری در مناطق روستایی، انجام می‌شود. تعدادی از سازمانهای غیردولتی و بین‌المللی، و محلی نیز هستند که چنین برنامه‌هایی را اجرا می‌کنند. برنامه‌های ترویج فعالیتهای اقتصادی کوچک، توسط سازمانهای وابسته به وزارت صنایع، اجرا می‌شوند.

۴-۱- برنامه دولت

هیئت توسعه صنایع کوچک و خانگی (روستایی) و اداره صنایع کوچک و خانگی (روستایی) که مسئولیت اجرای فعالیتهای اداری و ترویجی را در کل کشور به عهده دارند، جزو سازمانهای تابعه وزارت صنایع هستند و براساس مسئولیتهای اجرایی و اداری خود، کار ثبت و صدور پروانه برای صنایع کوچک و انجام توصیه‌های لازم در خصوص مقررات مربوط به چگونگی دسترسی واحدهای ثبت شده به تسهیلات قانونی را در اختیار آنان قرار می‌دهند. در برنامه پنجساله هشتم (۱۹۹۷-۹۲) تأسیس و ثبت ۲۵ هزار واحد صنعت خانگی و هزار واحد صنایع کوچک توسط اداره صنایع کوچک خانگی، پیش‌بینی شده بود. قرار بود این طرح با همکاری برنامه کمک خارجی، از طریق راه‌اندازی انواع برنامه‌های ترویج فعالیتهای اقتصادی کوچک^(۱۱) در سراسر نپال به مورد اجرا گذارده شود. همچنین قرار بود برنامه‌های آموزشی یک هفته‌ای تا ۶ ماهه در زمینه توسعه مهارتهای مختلف برای ۱۲ هزار نفر و برنامه‌های آموزشی در

خصوص تربیت کارفرمایان برای ۲۵۵۰ نفر، توسط هیئت توسعه صنایع کوچک و خانگی، اجرا شود. تأمین کمکهای فنی برای ۳ هزار واحد صنعتی، تهیه ۴۵۰۰ برنامه پروژه‌ای، ارائه خدمات مشاوره‌ای به ۱۵۰۰ واحد صنعتی و تأمین سرمایه اولیه برای ۷۵۰ کارگر در دستور کار این سازمان قرار دارد.

هیئت توسعه صنایع کوچک و خانگی، خدمات مسورد نیاز طرحهای صنعتی درخصوص اطلاع‌رسانی و مشاوره صنعتی را تأمین کرده، واحدهای صنعتی کوچک را از قوانین و مقررات صنعتی و نیز چگونگی دسترسی به تسهیلات قانونی و حقوقی، آگاه ساخته و نسبت به برپایی نمایشگاههای صنعتی، اقدام می‌کند.

۴-۲- برنامه‌های کمک خارجی وزارت صنایع

پروژه ترویج فعالیتهای اقتصادی کوچک (SBPP)، یکی از پروژه‌های مشترک GTZ آلمان و وزارت صنایع نپال است. قرار است این پروژه در برنامه هشتم، دوره آزمایشی تربیت کارفرما را برای ۱۷۲۵ نفر و برنامه خدمات مشاوره صنعتی را برای ۲۶۰۰ واحد صنعتی به مورد اجرا درآورد. این تشکیل، همچنین کار تربیت مربیان و مشاورانی که مسئولیت اجرای برنامه ترویج واحدهای اقتصادی کوچک را در سایر سازمانها بر عهده داشتند، انجام می‌داد و بر آن بود که در خلال برنامه هشتم، برای این منظور، ۷۵ مربی و ۱۲۰ مشاور تربیت کند. این پروژه، همچنین کار آموزش دفترداری و مدیریت فعالیتهای اقتصادی کوچک را بر عهده داشته و خدمات مشاوره‌ای لازم را در اختیار واحدهای اقتصادی کوچک، قرار می‌داد. لازم به ذکر است که برنامه‌های مذکور، در برنامه هشتم اجرا نشده‌اند و پروژه مذکور نیز دیگر وجود ندارد، زیرا مسئولیت آن به سازمان جدیدی با عنوان «مرکز توسعه واحدهای اقتصادی صنعتی» (IEDC)، که وابسته به یک سازمان حمایتی^(۱۲) است، واگذار شده است. این مرکز، به دو برنامه جدید، موسوم به پروژه پارک فن‌آوری^(۱۳) (TPP) و مرکز انتقال و توسعه فن‌آوری^(۱۴) (TTDC) تقسیم شده است؛ که اولی در صدد توسعه سخت‌افزار و نرم‌افزار کامپیوتری و دومی، در پی توسعه و اشاعه فن‌آوری مناسب و مهارتهای فنی است.

آموزش برای اشتغال روستایی (۱۵)
(*TRE*) یکی از برنامه‌هایی بود که با کمک و همکاری برنامه توسعه ملل متحد و سازمان جهانی کار، راه‌اندازی و توسط *DCSI* و *SIDB*، به اجرا درآمد. هدف این برنامه، ترویج فعالیتهای اقتصادی کوچک و خانگی، از طریق توسعه مهارتهای عمومی در مناطق روستایی بود. این برنامه، در پایان سال ۱۹۹۷، خاتمه یافته است.

وزارت صنایع، همچنین چند برنامه و پروژه تولیدی را در دست اجرا دارد. پروژه ترویجی کاربری سرمایه، قبلاً توسط *GTZ* آلمان از طریق مهارت‌آموزی، اطلاع‌رسانی، تأمین نهاده و توسعه زنجیره‌های ارتباطی، پشتیبانی می‌شد. سازمانی نیز با عنوان واحد هماهنگ‌سازی فعالیتهای صنعت چرم سازی وجود دارد که هدفش توسعه صنایع کوچک و خانگی وابسته به چرم از طریق مهارت‌آموزی در جهت تولید چرم مرغوب است. فعالیتهای این واحد از طریق کمکهای بانک جهانی و برنامه توسعه بین‌المللی، پشتیبانی می‌شود. پروژه تولید پوشاک آماده و کاغذ دست‌ساز نپال نیز با کمک *JAICA* که یک پروژه ژاپنی است راه‌اندازی شده است. هدف اصلی این پروژه، آموزش مهارتهای خیاطی در زمینه طراحی لباسهای دوخته شده و نیز، تولید کاغذهای دست‌ساز مخصوص کشور نپال است.

۳-۴- برنامه‌های سازمانهای غیردولتی
مرکز واحدهای اقتصادی کشاورزی، با کمک *USAID* و با هدف ترویج واحدهای اقتصادی مبتنی بر کشاورزی، تشکیل شده است. این مرکز، با اتاقهای بازرگانی نواحی و انجمن واحدهای اقتصادی کوچک، همکاری دارد و آموزشهایی در زمینه مهارتهای مربوط به فعالیتهای کشاورزی، کار ترویج واحدهای اقتصادی کشاورزی در نپال را نیز برعهده دارد. پروژه مشترک *ZDH-TA* که با کمک فدراسیون فعالیتهای اقتصادی کوچک آلمان *ZDH*، شبکه فنی آسیا (*Technonet Asia*) با حمایت *SEQUA* و *BMZ* آلمان راه‌اندازی شده است، با اتاقهای بازرگانی و انجمنهای واحدهای اقتصادی کوچک، همکاری می‌کند. هدف اصلی این پروژه، توسعه انجمنهای واحدهای اقتصادی کوچک است تا آنان را قادر سازد خدمات ترویجی را در اختیار واحدهای اقتصادی کوچک قرار دهند. این پروژه با هدف توسعه

امور زیربنایی سازمانی و هدایت و اجرای دوره‌های آموزشی مرتبط با فعالیتهای اقتصادی، به انجمنهای مذکور کمک می‌کند. مطالعه‌ای در باب اتاقها و انجمنهای واحدهای اقتصادی کوچک انجام گرفته است که براساس نشان داده شده است که ۷۸ درصد خدمات ارائه شده توسط آنها در اختیار واحدهای اقتصادی کوچک و خانگی قرار می‌گیرد.

۵- برنامه اعتباری برای ترویج صنایع کوچک روستایی

از سال ۱۹۷۰ به بعد، دولت نپال، برنامه‌های اعتباری متعددی را برای توسعه صنایع کوچک روستایی از طریق بخشهای رسمی و غیررسمی، به موجب برنامه‌های وام ترجیحی، به اجرا در آورده است. دو بانک عمده تجاری، یک بانک نیمه‌دولتی (۱۱) و یک بانک دولتی (۱۷)، اعتبارات خود را در اختیار بخش صنایع کوچک در سراسر نپال، قرار می‌دهند. این برنامه‌ها، به برنامه اعتبارات نظارت شده بخش کوچک (۱۸)، برنامه اعتبارات بخش ترجیحی (۱۹) و برنامه بانکی متمرکز، (۲۰) شهرت دارند. بانک توسعه کشاورزی نیز که یک بانک با اهداف توسعه‌ای است به بخش صنایع کوچک در کل کشور وام می‌دهد. این وام ترجیحی به دلیل بالا بودن میزان طلبهای غیرقابل وصول، دارای هزینه بسیار بالایی است. از آنجایی که این برنامه می‌تواند سپرده‌های بیشتری را به نسبت سایر وامهای سوآور جذب کند، شمار سپرده‌گذاران در این برنامه، بیشتر از وام‌گیرندگان است. برنامه‌ای هم با عنوان توسعه کشاورزان کوچک در نپال وجود دارد که به موجب برنامه نیمه رسمی، اعطای وامهای ترجیحی، اعتبارات مورد نیاز را در اختیار واحدهای صنعتی یا اقتصادی کوچک قرار می‌دهد. اگرچه در این برنامه، وامهای درخواستی، با ضمانت گروه در اختیار متقاضیان قرار می‌گیرد، ولی ساختار آن به گونه‌ای است که گروههای خودیاری محلی نمی‌توانند از خدمات آن بهره‌مند شوند. بانک توسعه روستایی، به صنایع کوچک روستایی نیز وام می‌دهد. در نپال، نظام مالی غیررسمی کاربرد گسترده‌ای دارد. بسیاری از وام‌دهندگان در بخش غیررسمی، با وجود رواج و گسترش

آنها، در افکار عمومی به عنوان استعمارگر تلقی می‌شوند. انجمنهای اعتبار و پس‌انداز در گردش که حکم واسطه‌های مالی محلی را دارند، یک نظام اعتباری بسیار موفق و رایج به شمار می‌آیند. بعضی از این نظامهای اعتباری، به ابتکار واحدهای اقتصادی کوچک، تبدیل به نظامهای مالی رسمی شده‌اند. در نپال، نوعی گروه خودیاری مالی رواج دارد که براساس برنامه اعتبار و پس‌انداز غیرگردشی عمل می‌کند.

۶- حمایت و تشویق

در خط مشی جاری صنعتی، به منظور ترویج صنایع کوچک روستایی، حمایتها و مشوقهایی برای این صنایع در نظر گرفته شده است که عبارت‌اند از:

۱-۶- برای تأسیس، گسترش و نوین‌سازی صنایع، جز در مواردی که به امور دفاعی، سلامت عمومی جامعه و محیط‌زیست مربوط می‌شود، هیچ نیازی به اخذ مجوز وجود ندارد. صنایع خانگی می‌توانند تا شش ماه پس از آغاز به کار، اقدام به ثبت فعالیت خود نمایند؛ در حالی که سایر صنایع باید قبل از آغاز عملیات واحد خود را به ثبت رسانند.

۲-۶- صنایع خانگی سنتی از انواع مالیاتهای غیرمستقیم و نیز مالیات بر درآمد و فروش، معاف می‌باشند.

۳-۶- کلیه صنایع ترجیحی ملی از ۵۰ درصد مالیات، معاف هستند.

۴-۶- کلیه صنایعی که ۸۰ درصد مواد اولیه مورد نیاز را از منابع محلی و ۱۰۰ درصد نیروی کار مورد نیاز خود را از منابع انسانی داخلی تأمین کنند، مشمول ۱۰ درصد بخشودگی مالیاتی می‌باشند؛ به استثنای صنایع تولیدکننده انواع سیگار، تنباکو، مشروبات الکلی، اره، بادام زمینی، بیدی (۲۱) و انواع فرآورده‌های دخیانی که جزء اصلی آنها تنباکو باشد.

۵-۶- کلیه صنایعی که در مناطق دورافتاده و توسعه نیافته کشور فعالیت داشته باشند (به استثنای صنایع تولیدکننده سیگار، تنباکو و مشروبات الکلی) به تناسب نوع فعالیت از ۱۰ - ۳۰ درصد بخشودگی مالیاتی برخوردار می‌باشند.

۶-۶- فعالیتهای صنعتی در مناطق توسعه نیافته و در حال توسعه، به تناسب نوع فعالیت، مشمول ۱۰-۳۵ درصد

بخشودگی مالیاتهای غیرمستقیم می‌باشند.
۷-۶- حمایت صنایع در مقابل حقوق گمرکی، تضمین می‌شود.
۸-۶- صنایع تأمین شده توسط بخش خصوصی، جزو صنایع ملی شده تلقی نخواهند شد.

۹-۶- صنایع خانگی و کوچک، منحصرآ در اختیار شهروندان نپالی می‌باشند؛ ولی انتقال تکنولوژی به این صنایع، مجاز می‌باشد.
مقررات مذکور در خصوص مالیات، حقوق گمرکی، مالیات بر فروش و مالیات غیرمستقیم، دقیقاً در جهت ترویج صنایع وضع شده است و با مقررات اصلی، تفاوت‌های بسیار زیادی دارد. دولت نپال همواره از این مقررات آزاد، پشتیبانی کرده و تأکید فزاینده بر منطقی‌کردن صنعت را گامی قطعی به سوی صنعتی‌کردن مناطق روستایی تلقی می‌نماید.

۷- دستاوردها

پس از وضع مقررات مذکور در خصوص تشویق و حمایت از صنایع در طول برنامه هشتم، مجموعاً ۴۰۷۹۴ مورد صنایع کوچک و خانگی به ثبت رسید. حدود ۵ هزار نفر برای کسب مهارت‌های لازم جهت اداره کردن این صنایع، تحت آموزش قرار گرفتند و برای بیش از ۹۰ هزار نیز فرصت شغلی انسانی ایجاد شد. حدود ۲ هزار واحد زیرپوشش کمک‌های فنی قرار گرفتند و ۱۲۰۰ طرح نیز تهیه گردید.
طبق نمودار پیشرفت صنعتی از ابتدای برنامه تا پایان مارس ۱۹۹۵، که توسط اداره کل صنایع خانگی و کوچک، انتشار یافته است، جمعاً ۸۳۲۱۳ واحد صنایع کوچک و خانگی با سرمایه‌ای بالغ بر ۲۶۶۰/۸۶ کروور، با ظرفیت تولید اسمی ۶۹۲۳/۲۲ کروور و فرصت شغلی اسمی معادل ۸۷۴۲۲۳ مورد، به ثبت رسیده است.

۸- راهبردها

به موجب خط مشی صنعتی جاری مصوب ۱۹۹۲، راهبردهای مورد استفاده برای ترویج و پیشبرد صنایع کوچک و خانگی، به قرار زیر است:
۱-۸- سیاست آزادسازی و ساده کردن رویه‌ها و مقررات برای تأسیس، گسترش و نوسازی صنایع،
۲-۸- تأمین کلیه خدمات مورد نیاز بخش

صنعت از طریق یک نظام واحد،

۳-۸- تأکید بر توسعه صنایع رقیب واردت صنعتی در داخل کشور، به منظور کاهش فشار وارده بر اقتصاد ملی به واسطه واردکردن کالاهای مصرفی روزانه و مصالح ساختمانی،

۴-۸- ساده‌سازی و شفاف‌نمودن نظام تولید صنعتی،

۵-۸- تشویق در جهت سرمایه‌گذاری صنعتی در مناطق توسعه نیافته به منظور تحقق توسعه متوازن و همه جانبه در کشور،

۶-۸- اتخاذ ترتیبات لازم در جهت رفع هرچه بیشتر احتیاجات بخش صنعت به نیروی انسانی ماهر در داخل کشور و اجرا و هدایت کلیه برنامه‌های آموزشی و پژوهشی مورد نیاز، به شکلی یکپارچه و منسجم.

۷-۸- ایجاد انگیزه‌های لازم در کارفرمایان و صاحبان صنایع برای به‌کارگیری مجدد درآمدهای حاصل از فعالیت‌های خود در صنایع مربوطه و یا در سایر صنایع ذی‌ربط،
۸-۸- اجرای برنامه‌های بازسازی به منظور راه‌اندازی مجدد صنایع توسعه نیافته، پس از بررسی شرایط این گونه صنایع،

۹-۸- اتخاذ ترتیبات نهادی لازم برای ارتقای سطح بهره‌وری از طریق بهبود دانش فنی و افزایش کارایی صنایع به منظور قادر ساختن تولیدات صنعتی نپال به رقابت در بازارهای جهانی،

۱۰-۸- انجام اقدامات لازم در جهت کمینه کردن اثرات منفی بر محیط زیست به موازات تأسیس، گسترش و متنوع‌کردن واحدهای صنعتی،

۱۱-۸- اجرای برنامه‌های مهارت‌زا، به منظور

ترتیب نیروی انسانی ماهر،

۱۲-۸- منحصر کردن صنایع کوچک و خانگی به شهروندان نپالی؛ با محفوظ نگه داشتن حق انتقال تکنولوژی به این صنایع،

۱۳-۸- تدوین و اجرای مرحله به مرحله شیوه‌نامه‌های مربوط به آلودگی و محیط زیست، به منظور کنترل و کاهش تأثیرات ناشی از آلودگی صنعتی بر محیط زیست، مناطق مسکونی، میراث ملی و ...

در برنامه پنجساله (برنامه آتی)، اقدامات مشروحه زیر جهت ترویج صنایع کوچک و خانگی روستایی، پیشنهاد شده است:

الف: جهت حصول اطمینان از دسترسی صنایع کوچک و خانگی به خدمات مورد نیاز به نحو شایسته، برنامه‌های یکپارچه‌ای تهیه و ترویج خواهد شد.

ب: جهت حمایت از صنایع کوچک و خانگی، روشهایی در مورد محدودیتهای تجاری وضع خواهد شد.

ج: با اجرای نهضت صنعتی‌سازی مناطق روستایی، حداقل یک روستا در هر منطقه به عنوان روستای صنعتی نمونه، توسعه خواهد یافت.

د: نسبت به تأسیس صنایع کوچک و خانگی در هر یک از مناطق VDC، عملاً توجه خاصی اعمال خواهد گردید.

ه: خدمات و امکانات مورد نیاز آن دسته از صنایع بزرگ ملی و بین‌المللی به پیشبرد روند توسعه صنایع کوچک و خانگی کمک‌کننده از سوی دولت تأمین خواهد شد.

۹- نتیجه‌گیری و جمع‌بندی

اصلاحات به عمل آمده در خط مشی کنونی صنعت نپال را می‌توان نوعی تغییر جهت در خط مشی مبتنی بر حمایت و کنترل دانست که منجر به سوق دادن این خط مشی به سمت بازار آزاد و صادرات می‌گردد. افزایش ارتباط بین بخشهای صنعتی و کشاورزی، تقویت انگیزه در نیروی کار محلی، تشکیل واحدهای صنعتی صادرات گرا به منظور ایجاد درآمد و اشتغال در کشور، از جمله اهداف اصولی و اولیه خط مشی جاری به شمار می‌آیند. ارزیابی چارچوب این خط مشی، زمینه ترویج و پیشبرد واحدهای اقتصادی کوچک را در نپال فراهم می‌آورد.

۱-۹ اصلاحات به عمل آمده در خط‌مشی جاری که بر آزادسازی اقتصادی تأکید دارد باید با ایجاد آمادگی قبلی کافی در واحدهای اقتصادی کوچک صورت می‌گرفت تا به آنها امکان دهد خود را با شرایط جدید در بازار وفق دهند. سیاست مبتنی بر انتقال سریع به بازار آزاد، که با عدم حمایت نیز توأم است، بسیاری از واحدهای اقتصادی کوچک را به تعطیلی کشانده است و خسبیلی از این واحدها به دلیل عدم برخورداری از ظرفیتهای لازم، سودی از بابت اصلاحات جدید نخواهند برد.

۲-۹ واحدهای اقتصادی کوچک که فاقد شرایط ذکرشده در خط مشی صنعتی مبتنی بر صادرات باشند نمی‌توانند در عرصه صادرات حضور یابند. این امر در حالی است که تمهیدات کافی و لازم برای بازاریابی فرآورده‌های صادراتی واحدهای اقتصادی کوچک در نظر گرفته نشده است. علاوه بر این، هیچ‌گونه تمهیداتی برای برقراری تعامل بین واحدهای اقتصادی کوچک و بزرگ در جهت تقویت نظام عقد قراردادهای فرعی و جانبی، اندیشیده نشده است.

مقررات جاری در خصوص مشوقهای مالیاتی و آزادی صادرات توسط واحدهای اقتصادی، بدون توجه به بزرگ بودن یا کوچک بودن آنها، باعث کاهش قدرت واحدهای کوچک برای حضور در عرصه صادرات شده است؛ زیرا مقررات اداری که برای اجرای تعهدات تشویقی در قبال این واحدها وضع گردیده، بسیار پیچیده است.

۳-۹ به دلیل پایین بودن نرخ رشد تولید

و بهره‌دهی در بخش کشاورزی، افزایشی در قدرت خرید اکثریت مردم به وجود نیامده است. این امر در نهایت موجب کاهش امکان ترویج و بهبود واحدهای اقتصادی کوچک خواهد شد. از این رو، امکان تحقق خط مشی جاری در خصوص تولید درآمد مازاد و ایجاد اشتغال برای اکثر افراد جامعه از طریق ترویج واحدهای اقتصادی کوچک، وجود نخواهد داشت.

۴-۹ علاوه بر مدت در نظر گرفته شده در خط مشی اقتصادی جدید به عنوان دوره گذار یا انتقال، یک مرحله گذار سیاسی نیز در مورد احیای دموکراسی چند حزبی در سالهای دهه ۹۰، تدارک دیده شده است. این دوره، شاهد تحركات و تغییرات سیاسی زیادی در دولت نبوده است. این تغییر و تحولات، نه تنها باعث تقویت حس بی‌ثبات بودن شرایط اقتصادی در نپال شده، بلکه روند ترویج و بهسازی واحدهای اقتصادی کوچک نیز تحت تأثیر قرار داده است.

۵-۹ سازمانهای اداری و ترویجی عهده‌دار ترویج واحدهای اقتصادی کوچک، نظیر *DCSJ* و *CSIDB*، بیشترین نقش را در توسعه واحدهای اقتصادی کوچک نپال بر عهده دارند. ولی این سازمانها، شدیداً با مشکل کمبود منابع روبه‌رو هستند.

به طور خلاصه، اصلاح خط مشی جاری از طریق اجرای اقدامات اصلاحی کلی به منظور فراهم کردن فضایی صنعتی عاری از انحراف در نپال، برای تحقق اهداف خود با کمبودهایی روبه‌رو می‌باشد. این کمبودها را می‌توان ناشی از نبود تمهیدات و مقررات لازم در جهت ایجاد فرصتهای سودآور در بازار برای واحدهای اقتصادی کوچک از طریق افزایش ارتباط با واحدهای بزرگ و نیز فقدان برنامه‌های ترویجی نهادی در هموارسازی روند رشد تدریجی واحدهای اقتصادی کوچک، دانست. شرایط

حاکم بر دوره گذار اقتصادی و سیاسی، پایین بودن نرخ رشد کشاورزی و به‌طور کلی، عقب‌افتادگی اقتصادی کشور، مشکلات ناشی از کمبودهای مذکور را دامن زده است. اگرچه پس از اجرای خط مشی اقتصادی جاری، نرخ رشد سالانه تولید، ناخالص داخلی فقط با اندکی افزایش از ۴/۶ درصد در دهه ۱۹۸۰ - ۱۹۹۰ به ۴/۹ درصد در دهه ۱۹۹۰-۱۹۹۴ روبه‌رو بوده است، لیکن

نمی‌توان انتظار داشت که این خط مشی از اهداف خود مبنی بر افزایش سطح درآمد و ایجاد اشتغال بیشتر، صرف نظر کند.

با وجود این، دوره گذار نکات جدیدی را برای بهبود روند برنامه‌ریزی و مدیریت توسعه صنعتی کشور در آینده با ما خواهد آموخت. از این رو امید می‌رود در برنامه نهم (۱۹۹۸-۲۰۰۲) اقدامات اصلاحی بیشتری برای ترویج فعالیتهای اقتصادی کوچک، در خط مشی‌ها و برنامه‌ها منظور شده باشد؛ اقداماتی که با شرایط اجتماعی - سیاسی و اقتصادی نپال، سازگاری بیشتری داشته باشند و روند اجرای برنامه را هرچه بیشتر تقویت کنند.

پی‌نوشت‌ها:

- 1 - Small Enterprises
- 2 - Small - Scale Entrepreneurs
- 3 - Pawnbrokers
- 4 - Rotating savings and Credit associations
- 5 - Wholesalers
- 6 - Self - Help Organizations (SHOS)
- 7 - Mutual support Groups
- 8 - Department Of Cottage In Dustries
- 9 - Economies of scale
- 10 - Income Generating Activities
- 11 - Small Businesses
- 12 - Umbrella Organization
- 13 - Technology Park Project
- 14 - Technology Transfer Development Center
- 15 - Training For Rural Employment
- 16 - Nepal Bank LTD
- 17 - Rastriya Banijya Bank
- 18 - Small sector supervised Credit
- 19 - Priority Sector Credit
- 20 - Intensive banking Program
- 21 - Bidi